„ЗАСТАВА“ излази редовно средом петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 21. У Новом Саду у среду 11. (23.) фебруара 1887. ГОДИНА XXII.

ЗБОГ ЧЕГА ДА РАТУЈЕМО.

Пре неколико дана дао је угарски сабор преко 7 милијона фор. на војене цељи, аустријски сабор даће 12 милијона, а за неколико дана искаће се од делегација најмање још 40 милијона. Ако делегације не опруже руку и не рекну: „доста је“, онда ће то значити: влади су одрешене руке, она може ратовати, у име народа.

Угарски сабор био је у пола принуђен да даде влади новце. Угарски сабор није могао тражити да се изнесу предањ све дипломатске тајне, па да онда решава. Он се морао ослонити на владу. Али код делегација није сасвим тако. У тајним седницама делегација може влада доста рећи, рећи бар оно што је најнужније. С тога је угарски сабор и могао казати: „Ако је влада без нужде искала новце, грех нека иде на њену душу“, али делегације не могу то казати. Оне ће поделити грех с владом, ако се учини с њиховом приволом — глупост.

Коцка ће пасти кроз мало дана, те је крајње време да дођемо на чисто. Због чега мислимо ратовати? Наше дипломате су рекле: „први руски војник који стане на бугарску земљу покренуће аустро-угарску војску напред.“ Дакле због — Бугарске.

Али, не! Не мислимо ми ратовати због Бугарске. Кад је Бугарска издисала на турском колцу, наше дипломате су кад год узајмиле и нож, да се наоштри тај колац. А кад је Русија са големим жртвама скидала Бугарску с турског колца, онда јој наша дипломација умал није објавила рат. Па зар можемо рећи, да ћемо ратовати за љубав Бугарске?

Нема никакве сумње, ми идемо за освајањима. Ако се побијемо с Русијом, побићемо се за то с њом, да јој скрјамо уплив на Балкану. Ако настрадамо, онда може доћи не само државно банкротство, него може доћи и сам опстанак наше државе у питање.

А ако ми победимо? Хоћемо ли вијати Русију до Петрограда или Москве? О том нико и не мисли. Ми ћемо се задовољити ако стерамо Русију у њене границе. Па онда? Е па онда морамо ипак узети негди накнаду и отштету.

Та накнада биће марш до Солуна и — Србија.

Ми кајемо данас старе грехе. Босну и Херцеговину не можемо дуго држати овако, ми је или морамо напустити, или узети и Србију и отићи до Солуна. И ми ако ратујемо, ратовећемо само због тога; ми ако сузбијамо данас руски уплив са Балкана, сузбијамо га за то, да господари постанемо ми.

Ми нећемо данас ни помислити о том, да при таквом послу, можемо као држава платити главом. Узећемо најбољу могућност, предпостављамо сигурну победу. Рецимо: Русију ћемо отерати у њене границе, народ у Србији или ће послушати краља Милана, или ћемо га сломити силом, а Турска ће преправљена застати, поклониће се пред берлинским уговором и пустиће нас до Солуна . . . . А Црна Гора? Хајд да говоримо ко наше дипломате; хајде да кажемо: о Црној Гори не вреди ни говорити. Њу ћемо за час прегазити.

Но тешко нами ако се упустимо у рат, а све то не буде. Ал рецимо све ће се то десити. Аустријски двоглави орао залепршаће се на бедемима Београда, Ниша, Солуна . . . Цетиња . . .

И мисле ли наше дипломате збиља, да ће наша држава постати онда јача? Зар за то да ратујемо, да би добили у држави неколико милијона крвних незадовољника? Ми мислимо, да би нас то убило. То би значило увући лава у кућу, а чим нам не буде запета пушка, он ће нам се светити.

Но ако на то не рачунамо, па добро: Зашто ратујемо онда? Зашто мећемо на коцку државну будућност? Ни за шта се не воде ратови. . .

Делегација је последњи огранак народног заступства. Заћути ли она, онда ће бојимо се проговорити они, који су изговорили, да поседнемо Босну и Херцеговину. А ако дотле дође, онда смо метли на коцку све за — ништа.

=

Писмо из Цариграда.

1. фебруара 1887.

Овде догодио се у бугарској агенцији један шкандал, који бугарске одношаје илустрира. Бугарски одасланик др. Вулковић дошао је у бугарско агентство и питао је заступника г. Геновића: За што у писарници нема слике кнеза Батенберга, него само руског цара и султана? Геновић одговорио му је, да је руски цар ослободитељ Бугарске, а султан рачуна се још увек као господар земље, а Батенберг није више кнез Бугарске и за то нема му у писарници бугарског заступништва места! Др. Вулковић рекао је: како је Батенберг само на допуст отишао и да ће он опет у Бугарску доћи.

Геновић приметио је: кад се Батенберг опет у Бугарску поврати, да ће га на прво место поставити.

Док је то тако ишло, јављено је г. Геновићу, да је на његово место за жеранта агентства г. Спасоје Константиновић наименован, а Геновић, да ће као други тајник агентства остати. Г. Геновић није се на то сагласио, отишао је на високу порту и саопштио сву ту ствар. Турска влада рекла му је, нек он остане на своме месту, јер Турска новога заступника не признаје. Данас стигло је из Софије, како се г. Геновић из службе отпушта, а др. Вулковићу налаже се, да агентство прими. Још се не зна, да ли ће Турска др. Вулковића за бугарског заступника признати. Геновић пао је за то, што се он није у свему слагао с бугарским регенством и што је добре одношаје с руским послаником подржавао.

Бугарска депутација отпочела је свој рад. Пре свега, обишла је она своје пријатеље и саветнике, оне стране посланике, с које се стране помоћи нада. Међу те не рачуна се овдашњи руски посланик г. Нелидов.

Јучер потражила је иста депутација аудијенцију и код руског посланика, и добила је врло кратак одговор: како је г. Нелидов не прима! То јој је ваљада последња ћушка, коју је бугарска депутација на свом путу добила. Већег пораза није за исту ни бити могло. Свак је држао, да ће г. Нелидов, који компромису није противан био, исту депутацију примити и допринети, да између исте и г. Цанкова до погодбе дође. Г. Нелидов упућује исту депутацију на Турску, нек у означеном правцу с истом преговара.

Српска влада захтева, да се постојећи трговачки уговор, који би још 5 година важити имао, укине, и да се нови склопи. Жељезничка свеза, која је између Србије и Турске на Солун саграђена, изменула је трговачке одношаје и сад лежи у интересу једне и друге државе, да се тај уговор преиначи. Мисли се, да ће се турска влада томе захтеву српске владе одазвати.

Јучер ухапсила је турска власт једног Бугарина капетана Јањићова, који је, како кажу овамо послат, да г. Цанкова убије. Код њега нађен је револвер, штилет, разни артија и путни лист на друго име. Случајно десио сам се у истој гостионици, кад је полиција дошла, да га одведе. Ту је било доста бугарски бегунаца и бивши официра, који су у истој гостионици самном седили и сви су тога човека добро познавали. Он се најрадије у њиховој близини налазио. Кад га је полиција повела, то су сви пљескали и смејали се, јер су знали, за што га апсе.

Србин.

Политички преглед.

Вести о рату. Изашло је већ краљево ручно писмо за сазив делегација у Пешти. — У Немачкој су почели избори. Од тих избора много зависи и почетак рата. — „Фигетленшигов“ дописник из Беча вели, да је ситуација тако запета, да се рат може још пре делегација отпочети. — Ратни министар Билант-Рајт изјавио је поново да су предрадње за мобилизацију свршене и да се за 24 сата могу милион војника мобилисати. — Из суседног Варадина носе силан барут у Бугарску. — Из Петрограда у Русији све већма расту симпатије за Француску, за коју је Русија готова да се покрви. — „Крајц Цајтунг“ вели да сад већ и руски званични виши кругови мисле панславенски и да оће извршити тестаменат Петра великог. — У Н. Саду завршено је уписивање официра за „ланштурм“. Свега се уписало 85.

Оружање Црне Горе. Пишу нам из Котора: И ако је Црна Гора најмања држава у Европи, која једва у све 350,000 народа броји, а под оружје једва 40,000 бораца ставити може; то се о њој далеко више пише, говори и рачун води, него ма о којој држави од средње величине. Од неког времена већ је тога толико писано и говорено, као да Црна Гора милијон војника под оружје зове, и да ће и лево и десно сваком рат објавити.

И заиста је истина, да се опште наоружавање и велике ратне спреме у Црној Гори чине!

То је дакле у самој ствари истина и влада кнеза Николе није то опровргавала, јер је тај посао јавно и сваком на видику радила. Сваком је познато, како је германски пароброд овамо у Котор крупове топове и муницију довезао. Познато је и то, како је Црна Гора 30,000 пушака најновије системе, као и потребиту муницију и прибор за исте набавила. Најпосле познато је и то, да окром тих пушака у Црној Гори до 70,000 доброг оружја и доста муниције има, и ако Црна Гора, као што у напред рекосмо у све једва 40,000 војске има.

Министарска криза у Италији свршена је. Депретисову оставку није усвојио краљ, те је он остао на влади. Министар спољних је аустријски пријатељ гроф Робилан, морнарства Брин, просвете Лузети.

Из словенског света.

(—*м.*) **Руси.** Етнографски одбор руског „Географског друштва“ изабрао је себи за председника чувеног слависту проф. Владимира Ламанског. Ламански је изврсан познавач и велики пријатељ свију словенских племена, и једанпут је пропутовао сав словенски свет, па је том приликом био и овде код нас у Новом Саду. Руси поздрављају тај избор, јер је од велике важности за међусобно зближење свију Словена.

— Познати руски приповедач Лав Толстој, написао је као што читамо у руским листовима, жалосну игру језиком простог народа, у којој има

ЛИСТАК.

ВЕЛЕИЗДАЈА.

(Најновији догађај из загребачке суднице.)

Прошлог четвртка, 6. тек. мсца, осуђен је млади и данас најомиљенији хрватски песник Август Харамбашић на 15 месеци тешке тавнице. Осуђен је од загребачког кр. судбеног стола због — велеиздаје, тако бар гласи пресуда. С њим заједно осуђен је због истог дела и Никола Кокотовић уредник књижевног листа „Балкан.“

Нема никакве сумње, да ће овај догађај, који је ожалостио све пријатеље књижевности, занимати нашу публику, и ми ћемо на овом месту укратко донети судску расправу. Да донесемо пре свега оптужбу, која гласи овако:

Кр. државно одветништво у Загребу тужи:

1. Аугуста Харамбашића 25 година старог, родом из доњег Михољца, римокатолика, неожењеног, свршеног правника у Загребу, непорочног.

2. Николу Кокотовића 29 година старог, родом из Косиња, грчко-источне вере, неожењена уредника белетристичког листа „Балкан“ у Загребу, непорочног;

да су у 24. броју белетристичког листа „Балкан“ изданом дана 15. децембра 1886. у Загребу штампати дали чланак, списан од Харамбашића а под насловом: „Три молитве,“ од којих трећа овако гласи:

„Мени од војништва није остала ни једна угодна успомена, али једнога момента нећу заборавити за целог живота. Година робовања примакла се крају, велике вежбе биле минуле, и ја сам након десетдневнога „марширања“ и опет угледао свој жуђени Загреб. Измучени од напорна хода стајали смо на Зрињевцу. Ваљало је, да се захвалимо богу, што смо претрпили толико на убавом пожешком пољу. На једном настаде свечана тишина. — „Habt Acht!“ И читава 53. пуковнија стоји као гора. — „Zum Gebet!“ Ја подигнем леву руку до заслона моје капе, гласба стане свирати молитву толико нежно, толико тихо и толико мило, да ме је у истину обузело право божанствено чувство. И моја се прса бурно заталасају под аустријском униформом, и ја као туђ роб и слуга, као туђ војник уздахнем из дна срца: „Боже спаси моју хрватску отаџбину!“ — У овоме види државни тужилац да су се оптуженици нечега подхватили, што иде на отргнуће једнога дела (краљевина Хрватске, Славоније и Далмације) од јединственога државнога савеза, као и на покушај побуне у држави, што им је ипак без успеха остало; пак да су тиме починили злочинство велеиздаје, означено у §. 58. сл. ц. к. з., кажњиво по §. 59. сл. ц. казненог закона.

Пошто је оптужница прочитана, председник рече окривљеном г. Кокотовићу, да се уклони из дворане, а затим узе преслушавати непосредноога окривљеника г. Аугуста Харамбашића.

Предс.: Чули сте оптужницу, шта дакле имате на њу приметити.

Окривљеник Харамбашић изјављује, да није крив. Вели, како добро знаде, да би проиграо своју будућност, да је починио злочин, због којег га окривљују. Тврди, да је у тај час када се је пуковнији довикнуло: „Habt Acht, zum Gebet!“ осетио управо гануће, а нипошто какову огорченост те га је савладало побожно чувство тако, да му је срце кликнуло: „Боже спаси моју домовину.“ Да је хтео учинити злочин, с којега га јавна оптужба окривљује, неби се било у њему пробудило побожно чувство и неби у таковом случају радио без памети, јер онда неби спадао овамо већ у лудницу.

Председник: Ви сте били војнички добровољац, па како то разумете, да је година војничкога службовања била за вас година робовања.

Обтуженик: Вели, да је то била година непогода и патња, које мора осетити човек, несвикнут службовати у војсци, но он ни по што није мислио, да је то била година робовања у дословном и обичном смислу ове речи. Признаје да је у Хрватској било законито стање и пре и после његовог једногодишњег војничког службовања, те са он није сматрао и робом у политичком смислу, него је само мислио, да је за њега, човека бујне и живе маште, било робовање, док је морао службовати под строгом и војничком стегом. Мисли, да песник може такову реч употребити.

Председник: Опомињем вас да сте ви написали, да сте туђи роб и туђи слуга као војник у аустријској униформи.

Обтуженик: Вели, кад је употребио реч „туђи“, хтео је тиме да покаже разлику, постојећу међу војником у заједничкој аустро-угарској и домаћој домобранској војсци, коју он сматра „нашом“. Признаје, да је то био злосретан израз, који му може нашкодити, но није ни у сну помислио, да том речју почини злочин.

Председник: Цео садржај ваше треће „молитве“ доказује белодано, да сте хтели дати израза мржњи напрама институцији и оном, који вас је ставио у положај, да будете добровољац. Народ ове земље левао је толике векове крв за монархију, но никада није ни један ни помислио, да би био туђ слуга и роб, него је знао, да служи краљу и домовини, да се бори за краља и домовину. Вама је диктирала у перо оптужене речи мржња и презир. Питам вас, како ви са вашом одбраном доводите у савез закључне речи ваше молитве: Боже спаси моју отаџбину.

Оптуженик тумачи реч „спаси“ другчије, него што је схваћа јавна обтужба. У то име позивље се на првога, живећега песника, народа српскога и хрватскога. Змаја Јована Јовановића, који речју спаси каже свуда „сачувај“, очувај, благослови домовину. „Реч слуга“ не може се оптужити, јер се она употребљује и у обичном животу,

много лепих и дирљивих призора. Осим тога написао је још једну драму за народ, коју ће за кратко време читати у књижевном друштву.

— У Вилни се основао одбор, кому је задатак, да држи јавна предавања из руске историје простом народу.

*

Словенци. Драмско друштво у Љубљани издаје збирку драмских дела под именом: Slovenska Talija. Од те збирке изашла је већ 53-ћа свеска и у њој: „Вероника Десанишка,“ трагедија у 5 чинова од Јосифа Јурчића. Драму ту писао је Јурчић у болести пред смрт своју и радио је на њој врло брзо, те се на делу може приметити неких мана. Осим тога има у истој свесци још три мања комада.

— Друштво св. Ћирила и Метода у Љубљани имао је 7. (19.) јан. 1887. г. своју скупштину. Из извештаја видимо да је друштво то лањске године имало 6513 ф. 61 н. прихода, а 829 ф. 91 н. расхода, те је у благајници остало 5620 ф. 70 н.

— Изашла је VI. свеска „Сабраних списа Јурчићевих“ с овим садржајем: Суседов син, Моћ и правица, Телеће печење, Бојим те се, Ponavjeni bankovci, Каква је покора починио Петар Котарјев, кад је кромпир крао. Црта из живота политичког агитатора.

*

„Живена“, словачка женска задруга хоће да приреди изложбу словачких ручних радова, и то или крајем ове ил почетком идуће године. Желити је, да што шири свет упозна, шта све може да учини вредна рука словачких жена и девојака. Ми желимо „Живени“ сретан успех у подузећу јој!

*

J. Богоров почео је о. г. да издаје у Средцу лист „Словенију“, који се бави политиком и језикословљем. Ту Богоров доказује, да је српски и бугарски језик један и исти, само да има међу њима дијалектских разлика. Даље предлаже, да се сви Југословени назову: Словенци, да установе један књижевни језик и да оснују велику југословенску задругу: Словенију.

*

Чеси. Бечко филхармонично друштво приредило је концерат, на ком су свиране и две композиције чувеног чешког композитора Дворшака. Дворшаку се дивили Немци, Енглези и Американци, а сад га ето хвале и Бечлије.

— Слику главног чешког сликара Вацлава Брожика „Колумб на шпанском двору купио је неки Американац за Њујоршки музеј и платио је за њу 20.000 долара (40.000 фор.) Словенска уметност задобија већ земљишта и с оне стране океана.

— Сметанина изворна опера „Далибор“ увешће се за кратко време и на немачке позорнице.

Вести из места и са стране.

† Јелена Вукова. Из Сенте нам пишу: У очи тријерарха умрла је, а у суботу по том сарањена је овде Јелена Вукова рођ. Арадски у својој 99-ој години. Покојница је мајка по матери покојној Јулијани Ковачић, великој добротворци срп. народног позоришта. Лака јој црна земља!

Беседа у Вел. Бечкереку. Српско црквено певачко друштво у Вел. Бечкереку приредило је на Сретеније своју беседу. Распоред беседе донели смо већ у своје време, а сада можемо — по „Гласу“ — рећи, да је беседа добро испала. Чист приход је 162 фор. 29 н.

Прегаоцу бог помаже. Из „Македонског Гласа“ кога уређује познати Д. Ризов вадимо следеће статистичке податке о школама, учитељима, учитељицамаи ученицима у Македонији, Ст. Србији и одринском вилајету, у школској 1885-6. години. Из тога ће се јасно видити како Бугари делају и пропагандишу, па неће бити ни мало чудно ако једног дана изненаде Европу и Србију тај „Пијемонат балканских Словена“ прогласом уједињења Македоније као и Румелије. Целокупни број у Македонији, Старој Србији и Одринској излази да Бугари имају својих: 401 мушку, 39 женских школа, 527 учитеља и 66 учитељица са великим бројем ђака укупно мушких и женских 23.702. Тако раде Бугари. А колико има Србија школа и учитеља које тамо плаћамо? То би била интересантна статистика!

Штампа у Србији. Управа вароши Београда оптужила је лист „Уставност“ од 29-ог прошлог месеца, и суд је нашо да у уводном чланку тога броја има кривице која се као излагање владе мрзости казни по 103. §. крив. законика и донео је решење, да се досадањи уредник г. М. Ж. Марковић. — Страгарац стави под суд и у притвор. Стављање у притвор извршено је одмах. Понуђено јемство суд је одбио. — Апелациони суд одобрио је пресуду првостепеног суда, по којој је досадашњи уредник истог листа осуђен због друге кривице на 240 дината казне и плаћања 15 дин. таксе или на месец дана затвора. Поднеће се жалба касационом суду.

Проневера напредњачких чиновника. Званични лист у Београду јавља ово: Извршном пресудом војног суда шумадијске дивизијске области, од 11-ог новембра прошле године Сбр. 530, осуђен је Ђурђе Михаиловић, вршилац дужности књиговође при управи војно-техничких завода, због утаје државних новаца, на седам месеци затвора, са лишењем звања. Ова се осуда предаје јавности, с тим, да је извршење пресуде наређено. Сбр. 93, 26. јануара 1887. год., у Београду. — На ово немамо ништа приметити.

Самоубијство једне васпитачице. Бечкеречки трговац Штагелшмит узео је пре 10 дана васпитачицу из Беча за своју децу. 2. о. м. васпитачаца се отровала. Оставила је писмо у ком вели да јој је досадило живити, па се за то отровала.

Српско археолошко друштво у Београду имало је свој трећи годишњи скуп. — На овом скупу, који је држат у једној слушаоници Велике Школе 30. о. м. прочитао је г. Мих. Валтровић извештај о раду друштвеном за 1886. годину. У свом извештају поменуо је г. Валтровић да ће „Старинар“ остати дуго једини израз рада друштвенога, јер се откопавања не могу предузимати са новчане немоћи. Правила за друштвене поверенике нису још израђена, пошто би њима (т. ј. правилима) требало да претходи нарочити закон за чување старина. Овај посао опет тражи велику спрему и одређеност. Дипломе члановима нису још свима послате, јер је посао на њима пипав и спор, али ће се у току ове 1887. године довршити. Управа је ступила у свезу са академијом знаности и уметности у Загребу и управом археолошког друштва у Олмуцу. На Рашкој се склопило особито друштво за обнављање Градачке цркве. Управа је имала само три састанка. Било је у овој години свега 288 чланова. Од њих је 58 утемељача, а 230 помагача. Од њих долази на земље ван Србије 15 помагача и 5 утемељача. Прираштај чланова у 1886 години износи према 1885. години 15, од којих су четворица утемељачи. Умрла су два члана. Прихода је било у овој години: а. остатак готовине из 1885. год. 224 динара; б, улози од 25 утемељача 818·5 дир; в, улози од 101 помагача 704·60 динара; и г, државна помоћ, у 800 динара, — свега 2548 динара. Потрошено је на штампање „Старинара“, дипломе, клише-е, преписку и т. д. 1689 динара. Остало је чиста прихода 858 динара. Како од чланова друштвених није дошло управи никаквих предлога, то се нема шта ни предлагати. Овом приликом г. Валтровић саопшти изјаву белгијскога археолшоког друштва да жели ступити у свезу са српским археол. друштвом. Најзад прочита г. Валтровић скуну извештај надзорнога одбора о рачунима друштвеним за 1885. г. који налази да су они у свему тачни и исправни. На предлог г. Панчића изабрана би управа стара поново, да врши ову дужност и у 1887. години. Најпосле је г. Валтровић читао своју расправу о преисторијској археологији. Са тим је скуп свршен.

Крај света. Енглески научњак Томпсон говорио је о ових дана о овом питању. Научењак је рекао да ће крај света бити за 10 милиона година. Сунце сваки тренутак губи од своје топлоте, те ће оно једва 20 милиона година још постојати.

Пензиона задруга мађарских новинара имала је у Пешти своју шесту годишњу скупштину. Из пензионог фонда потпомажу се за рад неспособни, оболели новинари. За председника је изабран М. Фалк, за потпредседника И. Виши. Фонд износи сада 181.214 фор.

Онемила од страха Жена једног гостионичара у Пилграму ранила је у авлији свиње кад из неке пукотине скочи пацов на њу. Жена се тако уплашила, да је одма онемила. Поред свог лечења, жена је још и сад нема.

О париској изложби. На Марсовом Пољу ради се врло живо на подизању зграда, у којима ће се приредити изложба. С прочу војне школе отпочео се већ да копа темељ зграде за машински одељак. На средини просторије, на којој ће се подићи све изложбене зграде, довршене су основе за дворане, одређене за изложбу занатлијских предмета, и сада се ради на подизању цементних стубова, преко којих ће се наместити гвоздена конструкција. Радови на гвозденој кули, уз пркос ужасној хладноћи, која никако да престане, већ су у велико отпочети.

Торањ од гвожђа на изложби у Паризу год. 1889. Пишу нам из Париза: „Као највиши рукотвор људски важи још и данас камени монуменат у Вешингтну са својих 169 м. висине. Међутим Французи се спремају, да подигну торањ од гвожђа са висином од 300 м. Пројект за овај торањ израдили су инжинири Нужје, Кешлен и Ајфел заједно са архитектом Совестр-ом. О томе нема сумње, да ће овај торањ највећма привлачити публику и изазивати колико уживање, толико и дивљење удруженој умној и физичној моћи људској. Основа торњу јесу 4 гвоздена стуба, који стоје на ћошковима квадрата, а удаљени један од другог 100 м. Сваки стуб за себе је у просеку квадрат са шупљином од 13 м. на основи а 5 м. на врху. Цео стуб изгледа као цев, те ће у њему бити доста простора за басамаке и инаке справе за пењање. Биће пак стубови свезани са гвозденим сводовима, који ће у средини 50 м. над земљом стојати. На врху ће се сва 4 стуба састати у један. У висини од 60 м., а то је над сводовима, што свезују стубове, биће прва етажа. У њој ће доћи свуд унаоколо стаклен ходник 15 м. широк, а унутри простор од 4200 кв. м. за гостионицу, кавану и друге просторије. Друга етажа биће на висини од 150 м., а састојаће се из стакленог салона, који ће у форми квадрата имати 30 м. шупљине. Још 150 м. над овом доћи ће трећа етажа, такође стаклен салон са 15—16 м. шупљине у квадрату. Дочим ће се у другој етажи приређивати велике игранке, трећу ће посећивати они, који уживају у лепом изгледу. У првој етажи биће смештене справе за електрично осветлење целе изложбе а после ове и целог града Париза. Ту ће доцније бити средиште за испитивања метеорошка. Кубура ће велика бити са пењањем; систем још није одређен, али има изгледа, да ће се усвојити пројект неког шведског инжинира: вожња са колима на шпиралној прузи. Цела конструкција горња биће склопљена самим гвозденим шипкама. И једино та околност допринела је, да се смело замислити о извођењу тако огромног дела. Само ово столеће — названо гвозденo у техничком развитку — могло је с правом прећи на остварење ове замисли. Гвожђе је јефтино, систем са шипкама смањује тежину предмета на најмању меру а покрај тога одузима ветру снагу јаког притиска — јер се површина изложена притиску јако редуцира силним решеткама — све то и једино то условљава могућност опстанка замишљеног торња“.

Друштво дебељака. Америка има своје друштво дебељака, али како сад отуда пишу, изгледа, да је то америчко чудо на умору, јер ове године на годишњи скуп, који је држан у „Roton Point-у“ у Конектикету, дошло је свега 40 чланова друштвених, што ни мало није приближно броју посетилаца за пређашњих година. Свих четрдесет чланова тешки су скупа 5.000 килограма, и на споменутом сабору са жалошћу се спомињало блажено и не давно минуло време, кад је на годишњем скупу седело за заједничким столом чланова, који су скупа тешки били десет пута толико! Најглавнији дебељаци не знамо из каквих се узрока исписали из чланства, други опет поумирали, те је тако ове године остатак чланова морао задовољен бити председником тешким само 115 килограма. То је неки Валас из Бриџпорта. Изабрана су на скупу и три потпредседника, међу којима се налази један, који својом појавом опомиње на стара срећна времена, кад је друштво цветало. То је неки Миљс де Штатен, који је тежак равно 150 кила. После избора часништва ручало се као што је одавна уобичајено и макар да су одсуствовали најјешнији чланови, ипак је потрошена невероватна количина јела и пића. После ручка предложио је председник, да се ради бољега варења прошетају, управо да за опкладу пређу извесну даљину. То је и извршено и опкладу је добио неки Бренан из Њу-Јорка, који је први прешао одређено растојање од 100 јарди и који је тежак 142 килограма.

Кратке вести. У Напуљу је неки разбојник поробио и убио у жељезничком купео Златара Ђордана — Мерлати, који је гладовао 50 дана почео је доцније тако много јести, да је оболео и отишао у купатило. — Два берберска шегрта у Сомбору дуелирали су са бријачима. Један је рањен у руку, други је затворен. — Школске штедионице у Угарској имале су прошле године 1886. 264 фор. у благајни. — У Сарвашу се убио један старац од 80 год. — У Пешти се убио из револвера један слагачки шегрт. — У месту Надажду изгорело је неких 10 кућа. — На лађи „Траве“ отишло је из Америке за Немачку злато у вредности 244.000 долара. — У Дебрецину се убила два трговачка спомоћника. — Један војник у Пожуну убио се, а у Вергади се обесио општ. кнез. —

Беседа у Митровици. Добили смо позив на „Беседу“, коју приређује митровачка српска црквена певачка дружина уз пријатељско суделовање гђе Катице Панаотовића у недељу 15. о. м. у просторијама „српске грађ. читаонице“. — Ред беседе је овај: „За крст часни“, мушки збор од J. Волфа. „На планинах“, мушки збор од Хорејшека. „Сватовац“, од Р. Толингера, свира на хармонијуму г. J. Волф. „Славују“, мешовити збор од Р. Толингера. „Rigoletto“ Concert paraphrase, од Фр. Листа, свира на гласовиру гђа Катица Панаотовића. „II. коло народних песама“, мушки збор од J. Маринковића. — Зборовима управља друштвени хоровођа г. Јован Волф.

када један другом каже: „Слуга покоран“, па ипак тиме се још нико не осећа увређен. Бранећи реч „спаси“ позивље се окривљеник и на речник Вука Караџића, који ју тумачи тако, да она може само значити: сачувати (servare). Иста реч долази и у српској химни: Боже спаси српског краља, српски род, што такођер може само значити: очувај и краља и род. Он није друго мислио него да бог благослови хрватску отаџбину.

Предс. Уредник листа, окривљеник Кокотовић прочитао је вашу песму, па му се чинила таквом, да ју и није хтео у лист уврстити.

Окрив. Уредник Кокотовић обичавао је свему приговарати, па се је и спотакао о реч „аустријски“ на што сам му ја приметио, да сам ју употребио с тога, што желим маркирати разлику, будући сви војници не носе једнаку униформу.

Вотант Луначек: Молим вас, да нам разјасните ваш одношај прама уреднику Кокотовићу. Је ли код редакције имао он веће право, или се је сасвим на вас ослањао. Је ли он редигирао лист, или је пак само давао своје име.

Окрив.: Ја сам био главни сарадник, а што сам за штампу доносио, то се је одма и штампало, јер имам такав нећу рећи заслужени, но ипак чувени глас као песник, да се и моје лошије ствари штампају, и то не само код „Балкана“ већ и код „Венца.“

Председник позивље другога окривљеника, Николу Кокотовића.

Предс.: Јесте ли ви читали оптужени чланак, пре него што је ушао у штампу?

Обтуж.: Читао сам га површно, но није ми ништа особито у очи упадало. Само сам Харамбашића питао, зашто није место речи аустријска униформа, употребио војничка.

Предс.: За друго га нисте питали, но течајем истраге изјавили сте, да сте га питали о многим другим стварима.

Оптуж.: Питао сам га нарочито за реч „аустријска,“ на што ми је одговорио, да под тим разумева заједничку војску, да је разликује од наше домобранске војске.

За тим узе реч управитељ кр. државнога одветништва Краљевић: „Признати ћу оптуженику Харамбашићу да није вазда господар своје воље, него да га занесе фантазија, но у погледу самога чланка остајем при том да је њим почињен злочин велеиздаје. Оптуженик настојао је додуше, да том свом чланку даде неки невини па чак побожни значај, но то му оправдање није пошло за руком. Крај његова чланка: Боже спаси домовину, доведен у савез са речима да је он туђ роб и туђ слуга, неможе друго значити, него да ју бог избави и ослободи туђих окова, у којим се налази. Реч „спаси“ може само значити „избави, ослободи,“ а нипошто „сачувај, благослови“ јер прво значење нестоји у никаквом савезу са пријашњим речима. Онај, који себе у оделу аустријскога војника сматра туђим робом, који себе у кругу аустро-угарске државе држи туђим робом па моли бога, да избави домовину тога ропства очитује жељу, да се ове земље оцепе од аустро-угарске монархије, а тиме починава злочинство велеиздаје. С тога моли славни суд, да окривљеника према томе и осуди.

Бранитељ др. Деренчин: По закону има велеиздаја за предмет три момента: слободу и живот особе Њег. Величанства, јединство државе и устав. Карактеристично обележје јесте, да дело буде силовито, јер без силе и неможе бити говора о велеиздаји. Израз отргнуће (loss-reissen) садржи у себи момент силе. Сама жеља не твори нипошто злочин велеиздаје, него се с том жељом мора и изјавити, да се то дело нани извести силовитим средствима

Говорник допушта, (per inconcessum) да је писац речма: Боже спаси домовину, када се доведу у савез са пређашњим речма хтео изјавити жељу, да се Хрватска отргне од аустро-угарске монархије Но док му славно државно одветништво не докаже, да је ту жељу намеравао извести силовитим начином, све дотле неможе бити говора о велеиздаји. Кад би суд и решио да се ту изражава жеља за оцепљење, неби ни за тај случај могло бити говора о велеиздаји, јер мањка карактеристични момент силе, јер писац нигде ни једном речи не вели да хоће то извести силом.

„Per inconcessum“ допустиће то, да се може тумачити, као да је окривљеник и хтео силом оцепити домовину од јединствене свезе аустро-угарске монархије. Но ни у такову случају неби му се могла уписати у грех велеиздаја, јер за злочин се мора установити и намера, наиме да је хтео извести оно чиме се беди. Но пориче да је оптуженик имао такву намеру.

Говорећи о постојећем случају, сматра бранитељ изразе оптуженикове заблудом младеначкога заноса, а мора особито уповорити на то да заступник јавне оптужбе није ни покушао установити обележја злочинства. Када би славно државно одветништво хтело о свакој политичкој песми тако судити као што суди о овој, тада би поготово могли сви хрватски песници бити суђени, ради злочина велеиздаје; могли би биту суђени такови песници, који својом лојалношћи и привржeношћу стоје високо над таком сумњом. Узмимо само некоје песме покојнога Прерадовића, па ћемо наћи како је и он озбиљно наглашивао мисао о самосвојности. То показује његова химна: Боже живи, па ипак је Прерадовић био верни слуга цара и господара. Моли да се оптужени ослободи.

После поновог говора државног тужиоца и одговара браниоца, закључи председник расправу, те се суд повуче, да створи осуду.

У 6 сати прогласи председник осуду, којом су окривљеници Аугуст Харамбашић и Никола Кокотовић пронађени кривима због сметања јавнога мира по §. 65. казненог зак., а осуђују се: и то Аугуст Харамбашић на 15 месеци, а Никола Кокотовић на 12 месеци тешке тамнице. Како бранитељ тако и заступник јавне оптужбе уложили су призив против ове пресуде.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Реч-две нашим трговцима и занатлијама.

Нови Сад, 8. фебруара 1887.

Говорићу о једној мани наших трговаца и занатлија.

Та мана је: неуредно држање књига и рачуна, које би требали трговци и занатлије да воде о својим кредиторима (веритељима) и дебиторима (дужницима). То нетачно вођење књига доводи их често у највећу опасност, јер не само да се излажу новчаној глоби, већ их излаже и личној несигурности. За доказ томе навешћу један пример из трговачког и један из занатлијског сталежа.

У вароши Н . . . . . пре неколико година, дође неком трговцу, — који није на време платио био своме веритељу неки мален дуг — полиција. Дотични трговац хтеде одма положити новац пред полицијом, али по гласу државног закона није смела полиција пре новац примити, док није му трговачке књиге надгледала, а на несрећу његову, није имао судски потврђене књиге, те због тога оглобе га и на неколико месеци притворе. Истина да је молио и тражио, да то новцем накрми, но полиција, по гласу трговачког закона није могла то одобрити, те тако морао је дотични трговац, због свог немара, не само глобарине платити, већ и затворен бити, а то све због свог немара, јер да је имао судским путем потврђене књиге, не би до тога дошао. А да је заиста од преке потребе тачно вођење књига, навешћу вам један пример из занатлијског сталежа.

Неки занатлија, опет из вароши Н . . . радио је више година са горњим трговцима — понајвише са Чивутима, — од којих је добијао еспапа на отплату. Са једним од тих трговаца радио је више година, но наскоро преда дотични трговац (Чивутин) другом Чивутину радњу, те тако је исти занатлија, код овог другог Чивутина пазаривао.

Прошло је томе већ неколико година, од како је овај други Чива примио на себе радњу, али онај први, о ком је била реч, затаји једну исплаћену меницу од занатлије — коју је дотични занатлија заборавио натраг искати, а Чивутин, користећи се тиме, напише строго писмо занатлији, у ком га опомиње, да ако дуг овај за осам дана не исплати, да ће га суду предати, јер у њега је меница, коју — бајаги — није исплатио. Занатлија добије нисмо и нашао се у чуду, када га је прочитао, а тврдо је уверен био, да му је дуг исплатио, но на његову несрећу, нити је водио тачно књиге, нити је сачувао признанице од дотичног Чивутина за исплаћен дуг, те тако је приморан био, да дуг двапут намири.

Из овога видите, да је доиста од преке потребе држати у реду трговачке књиге, јер то је светиња код трговца.

Тачно вођење књига јесте прва дужност трговца а и појединих занатлија, који доносе своју робу из страних места на отплату. Право вођење књига јесте даклем непобитан сведок пред судом, а ко тачно води књиговодство у својој радњи, тај нек се не боји насртљивих људи, а биће ван сваке опасности.

Многе се наше занатлије, па чак и неки трговци извињавају, да се не разуму у том послу. Има и тога, признаћемо да није свуда нехатност узрок, али би се томе могло лако доскочити. По нашим местима могло би се преко зиме удесити предавања о вођењу књига, о меничном праву, кредиту и т. д. За неколико вечери, могло би се разјаснити оно, што је најнужније. Не треба ништа друго, доли табла и заузимљив човек. Ми хвала богу имамо образованих трговаца, који би могли то учинити, а стекли би тиме себи задужбину. Да би та предавања била посећена, о том нема сумње, само се дабогме треба постарати, да наш трговачки и занатлијски свет сазна, и то на време сазна о томе.

Које ће наше место прво у овом да почне?

Д М—ш.

Извештај

управног одбора „болничке задруге трговачке омладине у Новом Саду“ о главној скупштини 1. (13.) фебруара 1887. држане.

Славна скупштино! Прошле године навршило се 10 година, од како је „болничка задруга трговачке омладине“ у Новом Саду основана. Како од оних чланова који су задругу основали, данас у реду чланова — ван једног — више нема, и како се задружни чланови сваке године одласком и доласком у Нови Сад мењају, којима је непознато кад је и како је задруга основана, добро ће бити — да оснивање задруге у заборав не дође — да их са њеним оснивањем упознамо.

Пре десет година неумитна смрт одузела је млађани живот једном трговачвом помоћнику, који је овде у Новом Саду у једној трговини у служби био. Тога помоћника — пошто није био у месту својих родитеља — требало је саранити, и та је дужност његовом господару припала; да се за погреб постара. Како је тај помоћник до вечне куће где ће вечити санак боравити оправљен и испраћен био, напоменућемо толико, да је онда јесење доба било, и већ у сумраку видила су се једна проста упрљана кола, где средом новосадске пијаце иду, и један мртвачки сандук носе, а поред кућа иде свештеник са два — три ђака, а за њим 4 трговачка помоћника сигурно покојникови другови беху, и то је сва пратња била. Зар један трговачки спомоћник у случају смрти, није заслужио од свог господара, коме је најлепше године свога живота посветио, коме је сву своју млађану снагу на расположење ставио — да му рад унапреди — да му се за достојан погреб постара, и да га трговачка омладина место својте његове, до вечите куће у што већем броју испрати. Кад је трговачка омладина тај погреб видела, била је јако потрешена, и она је одма почела се договарати, да оснује задругу којој би цел била, да трговачкој омладини у случају болести нужну помоћ пружи, а у несрећном случају смрти којег члана, да му достојан погреб приреди. Тадашња трговачка омладина, на предлог неколико старих помоћника закључила је да се „болничка задруга“ оснује. На првом збору трговачке омладине ударен је темељ задрузи са 3 фор. 20 н. добровољних прилога које су међу собом скупили. Ко је оснивао задруге, тај ће знати колико труда и муке стане, док приволе Петра или Павла да се за члана упише, јер сваки се изговара, може то и без мене бити. А како је то тек код оснивања „болничке задруге“ било? Трговачку омладину већином сачињавају трговачки помоћници који нису стални у Новом Саду, који су данас овде, а сутра су сасвим у другој вароши. Такове помоћнике тешко је за оснивање какве задруге задобити, а још теже приволети да се за члана упишу. Ту је било изговора, видиће, може бити да ћу за кратко време Нови Сад напустити, за 14 дана одлазим из Новог Сада, мени није нужна задруга, и више таквих изговора. Но хвала буди свести већини тадашње трговачке омладине, она је поред свију тих изговора у задругу за члана уписивала се, и пре него што је задруга у живот ступила, уписало се 38 чланова који су одма и уписнину платили. Задруга, чим је у живот ступила, одма је почела своју хуману цел ширити, и она је од то доба сваке године обилатију помоћ пружала, и за 10 година тол ко је напредовала, да данас своју болницу има. У којој сваки њен члан у случају болести добива безплатан стан, лекара, лекарије, храну, послугу и све друге нужне неге, које један болесник треба. Поред свега тога, што задруга својим члановима у случају болести, толику обилату помоћ пружа, опет не може да дође до оног броја редовних чланова, и чланова потпомагача, да се из њихових годишњих прилога издржавати може. Да се недостатак у прилозима редовних чланова, и чланова потпомагача накнади, зздруга је принуђена забаве у корист благајне своје приређивати, које су овде у Новом Саду од разних задруга тако учестале, да су поред позива купљењем добровољних прилога публици теретне постале. Болничка задруга могла би такове забаве изоставити, кад би било према задрузи мало више воље, како у трговачке омладине, тако исто и у господе трговаца. Кад би се сва господа трговци у Новом Саду за чланове потпомагаче уписали, и кад би сви на том порадили, кад помоћника или шегрта у своју радњу приме, да им међу осталим и тај услов ставе, да се за члана у задругу уписати морају, онда би се могла задруга од прилога својих чланова издржавати. Ваљда ће и то задруга, за других 10 година дочекати.

Сад прелазимо на годишњи извештај. — Управни одбор прво за своју дужност сматра славној скупштини јавити, да су чланови Марко Мићић и Адолф Облат који су прошле године за ревизоре прегледања рачуна изабрани, да су рачуне за годину 1885. прегледали, са задружним књигама сравнили и нашли да се потпуно слажу, које су у књигама својеручним потписима потврдили.

У минулој години, први је рад одбора био: дао је задружна правила на немачки превести, затим на српском и немачком језику у једној књижици у 800 примерака штампао, од којих су како редовни чланови, као и чланови потпомагачи у своје време по један примерак добили.

Како минуле године у месојећама забава није у корист задруге приређена, која знатну своту задружној благајни донаша, одбор је на жељу више чланова 15. маја прошле године у прославу десетогодишњег постанка болничке задруге забаву приредио, која је са гледишта материјалне стране врло добро испала, јер је задрузи чиста прихода 215 фор. принела. На против с друге стране због врло слабе посете претрпела је моралан пораз, због чега ових месојећа одбор није смео у приређивање забаве ни упуштати се.

У минулој години држао је одбор 10 редовних и 2 ванредне седнице, у којима је поред тачног прегледања рачуна месечних примања и издавања, као примања и брисање задружних чланова, и друге предмете у корист задруге решавао.

Задруга је 1. јануара 1886. имала 66 редовних чланова, а у течају године уписало се 23, укупно 89 чланова, од ових је у течају године избрисано 33 члана и то: 24 због одласка из Новог Сада, 3 што су самостални постали, 1 због не плаћања, а 5 су се својевољно избрисали, и по том је у задрузи за ову годину 56 редовних чланова остало, дакле са 10 чланова мање од прошле године. — Овде нам је напоменути, да је одбор о томе бригу водио, да се број чланова не умали, он је у једној својој седници решио, да се позову односно умоле г. трговци да на своје помоћнике упливишу да се у задругу за чланове упишу, које је одбор и извршио. На позив одма се 22 помоћника за чланове уписало али на жалост кад је требало да се 1 фор. уписнине и 50 новчића месечног прилога плати, 20 њих од уписа у чланство одустало је, а само су двојица платили. Кад има и таких чланова међу трговачком омладином, онда није чудо што се број чланова са 10 умалио.

Чланова потпомагача 1 јануара 1886. имала је задруга 54, у течају године уписало се 2, наиме г. Јохан Тајбнер и Емил Рада, одма у почетку године избрисало се 4 чланова, наиме: Карл Вајгл, Лојз Бергер, Младен Максимовић, Карл Мајер и Мориц Шостал, а у другој половини године избрисао се г. Љуба Стефановић „на неизвесно време“, и по том је задрузи за ову годину 50 чланова потпомагача остало.

Задруга је у течају године 1886. имала ова примања:

	фор.	нов.
Од прилога редовних чланова	345	—
„ уписнина нови чланова	20	—
„ прилога чланова потпомагача . . .	198	—
„ игранке чист приход	215	—
„ камате за 1886.	114	37
„ добровољних прилога	78	—
„ разних примања	8	—
Укупно . .	978	37

Издавања је имала:

На лекарије	144	52
„ храну болесних чланова	39	55
„ потпору једном болесном члану . .	40	—
„ плату лекара	200	—
„ плату послужитеља	120	—
„ дрва	18	25
„ штампу извештаја и писама	14	90
„ превод и штампање правила . . .	40	—
„ намештај и покућство	59	80
„ оправку куће	16	45
„ порез куће	21	89
„ разна издавања	46	77
Укупно . .	762	13

кад се издавања од примања одбију, показује се сувишак од 216 фор. 24 новч. овом сувишку кад се домете готовина од 1. јануара 1886. године 2120 фор. 55 новч. онда се показује да задруга 1. јануара 1887. има готовине 2336 фор. 79 новч. које се може и у штампаном извештају видити.

Целокупно задружно имање 1. јануара 1887. састоји се:

	фор.	нов.
Једна кућа број 1975.	2000	—
Намештај и покућство	330	54
Готовина	2336	79
Укупно . .	4667	33

Задружна библиотека броји 136 комада књига и 14 свезака.

Још имамо славној скупштини у извештају рачуна 3 рубрике да разјаснимо. У примању, рубрика: „Од добровољних прилога 78 фор.“ Те добровољне прилоге добила је задруга: Од српске задруге за међусобно помагање и штедњу 20 фор., од бечке Filli Nessi & Barberini 5 фор., од новосадске штедионице 25 фор., од Игњаца Штерна из Пеште 3 фор., од г. Стевана Јефтића усљед смрти његовог сина Николе 25 фор. На свим овим прилозима одбор је у своје време прилагачима писмено захвалио се, а г. Стевану Јефтићу одбор је поред захвале и саучешћа у његовој тузи за губитком сина Николе изјавио, осим тога при погребу сина му из признања учествовали су од стране одбора А. Јојкић, Душан Арновљевић, Емил Арнот и Веселин Поповић.

У примању, рубрика: „Од добровољних прилога 8 фор.“ г. Пера Матић при погребу Никоме Јефтића покупио је свеће које су г. трговци поред сандука носили, које је задрузи предао. Задруга је те свеће продала, и добила је за њих 8 фор. Одбор је г. Пери Матићу своју захвалу изјавио.

У издавању, рубрика: „На потпору једном болесном члану 40 фор.“ — Међу члановима који су у години 1886. боловали, боловао је и Мориц Штајн, који је ради лечења у задружну болницу 15. октобра дошао. Чл. 14 задружних правила гласи: Лечење тешко болесног члана ограничава се на време од два месеца, но управном одбору даје се право, да може по потреби продужити још на 30 дана. Како се М. Ш. није за два месеца излечио, то му је одбор на основу чл. 14. дозволио још 30 дана да се у болници лечи. Међутим задружни лекар г. др. Кода изјавио је болесном члану М. Ш. да би по његову болест кориснije било, кад би у Беч на клинику отишао, где више средства има за коначно лечење његове болести. М. Ш. је одбору изјавио жељу да је вољан да савет задружног лекара у Беч ради лечења отићи, ако му задруга какву помоћ пружи. Одбор је његовој жељи на сусрет изашао, желећи му да што пре оздрави, и у споразуму шњиме дао му је 40 фор. у име путна трошка у Беч и натраг, остале трошкове око лечења у Бечу сам ће сносити. Пошто је М. Ш. од одбора 40 фор. примио, он је 18. децембра у Беч отишао, и при поласку своме дао је одбору признаницу односно захвалу на немачком језику која у српском преводу гласи: „Славном одбору болничке задруге трговачке омладине у Новом Саду. „Пошто сам у болници трговачке омладине као њен члан више од два месеца болестан лежао, и не само од задружног лекара лечен био, (већ и са другим лекарем више пута Consilium држан) сву потребну лекарију; храну и послугу у изобиљној мери уживао. Пошто су два месеца истекла, која су у задружним правилама најдуже за лечење опредељена, то је одбор на основу истих правила дозволио, да и даље у болници ради лечења остати могу. Пошто задружни лекар г. др. Кода за коначно лечење моје болести, за добро и нужно нашао, да у Беч на клинику одем, то ми је славни одбор за путни трошак тамо и натраг 40 фор уручио, које овим потврђујем. Како славном одбору на његовом примерном хуманитету, тако исто и задружном лекару г. др. Коди на његовом неуморном труду и лечењу, овим моју највећу благодарност изјављујем.“

Овим је одбор свршио свој извештај, и сме рећи, да је своју дужност савесно у корист задруге вршио, а сад је на реду да славна скупштина пресуди, је ли одбор поверење које му је прошле године главна скупштина поклонила — потпуно оправдао.

Примедба. После овог извештаја, поднео је задружни лекар г. др. Кода свој извештај, о стању здравља задружних чланова у години 1886. Ако тај извештај добијемо, донећемо га у нашем листу.

Вести из трговачко-занатлијског овета.

Занатлије у вароши Кестхељу приредили су 12. о. мес. вечерњу забаву. Та забава донела је 65 фор. што ће се употребити за оснивање занатлијске књижнице. — Зар то не би могло бити и у нашим варошима.

50 §. занатлијског закона о вашарима претрпиће промену. Министарство привреде, обрта и трговине поднеће сабору предлог да се тај 50 §. измене.

Фалирали су: Л. Б. Елнер у Калафату; — Ј. Лауб у Пешти; — Л. Шустер у Бестерци; — Милош Радојков у Ћуприји; — Ж. Стокић у Петки; — Ј. Облат у Пешти; — Леви Шлезингер у Коморану; — Маркуш Егер у Њиређхази; — Ј. Шенк у Дебрецину; — И. Копан у Мезетуру; — А. Вајнер у Монору; — Е. Фајн у Колошвару; — Ј. Бухвалд у Пешти; — Б. Вимер у Пожуну; — А. Кон у Вараждину.

Пештански касапи ишли су депутацијом министру Сечењу. Молили су га да предупреди све оне злоупотребе и неуредности, које спречавају њихов занат. Министар је — као обично — обећао да ће им молбу задовољити.

Мађарска трговачка задруга (csarnok) у Пешти имала је 12. о. м. своју скупштину. На скупштини је говорено о промени нашег стецишног закона и о друштвеном раду. Имање задруге износи 3344 фор.

Трговачка школа у ђуру борила се досад са материјалним неприликама. Шопрањска трг. и обрт. комора одредила јој је сад припомоћ од 150 фор.

Мађарски лист за кројаче покреће се у Пешти. Наслов му је „Сабо ипаршок кезлење“ а уређује га И. Чонтош.

Задруга загребачких слагача имала је у недељу 30. јануара своју скупштину. За председника задрузи је изабран г. Ф. Тополшчак.

† **Мирко Крсник.** Један од најобљубљенијих чланова радничког сталежа у Загребу слагач Мирко Крсник умро је. Лака му земља!

Бријачка задруга у Загребу замолила је код високе владе за промену науковног доба за шегрте па је добила одлуку да се молба уважити номоже. Научници свију заната морају полазити повторну школу у суботу и понедељак од 5—7 сати у вече, а недељу пре подне.

Трг. зан. одбор у Београду. Записник састанка главног трговинско занатлијског одбора у Београду од 16-ог јануара 1887 гласи: Г. председник по што је констатовао да је довољан број чланова присутан за решавање, отворио је седницу, и позвао секретара да прочита раније примљена акта г. министра народне привреде. — Секретар прочита акт г. министра народне привреде бр. 1876. којим се тражи од тргов. занат. одбора мишљење: како ваља да гласе уверења, која издају општинске власти за робу која се на панађурима продаје, а којима се тврди да је иста роба домаће провенијенције. — Након свестраног претреса и живе дебате одбор је донео следеће ришење: „Да би се могло колико толико стати на пут продаји туђе провенијенције, које продавци поред свију законских забрана на панађурима продају, потребно је да од сада уверења, којима се тврди да је израђена роба домаће провенијенције, издаје надлежан еснаф.“ Уверење ово да се потврди код општинске власти. А да би купац могао даље купљену робу на панађурима

продавати, продавац ће бити дужан, да купцу робе на панађуру изда рачун, који ће код надлежне власти уз подношај еснафског уверења оверити. — Одбор је по томе донео одлуку, да се о овоме и мин. нар. привреде у што краћем року извести. — Секретар прочита затим акт г. министра народне привреде бр. 486, којим се тражи мишљење: да ли се радња исвесних аустро-угарских трговаца, који продају своју робу на обали дунавској код Београда, Смедерева и Дубравице, сматра као торбарење или не? Одбор је једногласно решио: да се оваква радња аустро-угарских трговца сматра као торбарење, пошто ти трговци своју робу не продају на квантум, већ на комад и да им према томе ваља продају забранити, о чему ваља и г. мин. нар. привреде у најкраћем року известити. — Пошто је дневни ред тиме исцрпљен, то је председник закључио састанак.

Радници по свету. „Ридннчки гласник“ доноси овај извештај о кретању радника: Француска. Из Марсеља јавља се. Раднице и предионици Палуд у Марсељу обуставише пре неколико дана радњу, захтевајући, да им се повећа плаћа. Туже се, да по садашњем ценику не могу ни највештије раднице заслужити више од 2 франка и 25 центима на дан. Творнице чувају полицајци. Тулон, јуче у јутру стајаху хрпе људства пред црвеним прогласима, прилепљеним у разним улицама града и предграђа. У овим прогласима позиваху радници у арсеналима остале раднике на социјалну револуцију, обарајући се свом жестином на свећенство, имућне поседнике, и поглаваре. На вече истога дана имаћаху радници у арсеналима скупштину, у којој протестоваху против одпуштања радника од посла Више говорника држаху жестоке говоре, но скупштинари остадоше прилично хладни. После скупштине одоше неки пред зграду префекта, те викнувши неколико пута, разиђоше се без изгреда.

Италија. Бергамо, главна творница за предење памука беше у последње време у не малој узрујаности. Повишењем пореза на индустрију памука нађоше се власници творница понукани, да обуставе послове, ако им се не би до 15. јануара обалио порез. До 7000 радника били би услед тога изврженн жалосном удесу, да остану без леба, ако не би до установљеногa рока окренуло на боље. Посредовањем трговачких комора и упливом неких високих особа пошло је за руком, обзиром на невољу, која би обуставом обрта стигла раднике, задобити од владе попуст од порезнога терета, тако, да је опасност, која је претила радницима који су без тога слабо плаћени, уклоњена.

Немачка. Из Берлина јавља се 1. о. м. Велика обустава рада (Strike) породила се међу типографи. Више новина као што: „Берсен-Коурир“, „Нахрихтен“, „Фрајсвниге Цајтунг“, „Фолкс-Цајтунг“, „Крајц-Цајтунг“, морале су умањити објам својих листова. Слагачи новина Посенер-Тагблат, обуставише радњу. Фрајбург у Брајсгау: Двојица од вођа социјалистичке странке овде су затворени. Преметачином у њиховим становима није нађено ништа сумњивог, ипак ће бити изагнани из Фрајбурга. — У Магденбургу и околици затворено је 24 социјалиста ради тајних свеза. У Стетину распустило је редарство 7. о. м. социјално-демократичку изборну скупштину. Будући да су се скупштинари тому опрли, дошло је до изгреда, те је морала војска оружјем посредовати. Више особа би рањено, а једна особа је умрла још исти дан од задобивених рана.

Енглеска: — У Лондону изведоше социјалисте 8. о. м. демонстрацију на Клерквелгрену. Мноштво разлупа и опљачка више дућанских излога. Редарство затворило је много изгредника.

Белгија. — Из Брусеља јавља се: Катастрофа која се је догодила у јануару у угљенику „Ескоусиаукс код Доурса“, оставила је ужасне последице. Од 37 радника само 3 су спашени. Из угљеника извучено је 34 ужасно осакаћених лешина.

Америка. — Из Нев Јорка јављају: Будући да су жељезничка друштва одбила захтев радника, који товаре робу у разним колодворима у Нев-Јорку, да им се повиси плаћа, букнула је данас међу радницима обћа обустава радње.

Нападаји на француског министра трговине. Једва једном и Пол Касањак остави на миру ђенерала Буланжеа, али и то само за то, да се окоми на министра трговине г. Локроја, пребацујући му, како ће изложба, која ће се приредити 1889-е у Паризу, бити само општи и прости пазар, на коме ће бити заступљени само републиканци, јер су сви одбори и по окрузима и срезовима испуњени само њиховим именима, а од монархиста нема скоро нигде једног. А како су се, вели, још и страни индустријалци одлучили да не учествују на поменутој изложби, те ће без сумње њиним одсуством блештати у сјају и трепету велики индустријалци и њихова индустрија. — Ово је беспосличан, неоправдан нападај.

Кратке вести. Пештанска трг. и обртна комора имала је у понедељак 21. о. м. своју редовну седницу. — Чеси не купују мађарско брашно па ће сад прашки пекари да оснују парну млину на акције. — Прва мађарска занатлијска банка продала је своју кућу. — Парна млина „Викторија“ у Пешти штетовала је прошле године 165.300 фор. — Трговачка обрт. комора у Загребу имаће 25. о. м. седницу. — Хрв. трг. друштво „Меркур“ имаће 27. о. м. гл. скупштину. — Паробродско друштво „Лојд“ тражи од наше монархије повишицу субвенције са 740.000 фор. — После губитка са ратних вести, ситуација је на пештанској берзи доста мирна.

Трговина.

= **Нови Сад**, 10. (22.) фебруара. На нашим горњим, а још више на иноземским пијацама житарским покренула је цена рани у напред — па скоро сваком зрну.

На нашој пијаци уз веома мали довоз ране, цене су доста чврсте сваком зрну. Шеници прве каквоће 6 ф. 50—60 н., а и по 8 ф. 70 н, средња 8 ф. 30—40 н., лакша роба 8 ф. 10—20 н. Наполица 7 ф. 50 н. Зоб 5 ф. 50—60 н. Јечам 5 ф. 50 н. Кукуруз 5—5 ф. 10 н., ванредно до 5 ф. 20 н.

Брашно. Пошто је мало шенице на пијаци млинови су ограничили израду брашна на меру што им је за потрошњу најнужније. Цена је без промене.

Маст и сланина су са ценом у напредовању. За овај мах нема што веће продаје али су спекуланти приправни на већи посао доклен одпочне прометна пољска радња. Маст 48—49 ф., на мање 50 ф. Сланина сушена танка и средња 49—50 ф. пађена дебела 52—54 ф, од 100 кгр.

Остали производи су без промене у ценама а промету врло умереном.

*

У Темерину у оближној нам варошици одржан је први годишњи вашар у прошлу недељу. Плаћани су волови млађи 120—130 ф., средњи 140 ф. до 160 ф., старији 180—200 ф., подмешени за месаре 220—240 ф., од пара. Мршави свињи су имали добру цену тако да су са 30—40 н., по сто скупље плаћани него јесенас што им беше цена. Овца је нешто продавано по 8—12 ф. од пара. Коња је врло мало и то лоших на вашару било. Занатлије и трговци са својом робом нису скоро ништа пазарила.

*

У Штајнбруху. 8. (20.) фебруара. У оборима је 68.511 ком. угојених свиња. Цене су ове: Угарски мат. тешки 48—49 н., млади тешки 50—52 н., лаки 48—50 н. Сеоски тешки 48—49 н. Српски тешки 47—48 н., средњи 47—48 н., лаки 47—48 н. Све од 1 кгр.

*

У Будимпешти. 7. (19.) фебруара. (Извештај Костовића и друга.) Житарска радња отпочела је ове недеље унатраг полазећем правцу, имали смо код живљег промета да бележимо повратак од 5 н.

У даљем раду ове недеље олабавила је воља за куповање јер имаоци нису тели никако цену попустити, зато је обрт у лабавијем правцу и тек у другој половини недеље правац се нешто повољније показо, и онај повратак од почетка ове недеље опет и нешто поправио.

Обрт смо имали од 80.000 м. ц. у мирнијем правцу поред непромењене цене. Раж поред слабе воље куповања цене су ове средња роба 6 ф. 50 до 60 н., прима 6 ф. 70—75 н. Јечам за рану обрт потежи, цене су остале непромењене од прошле недеље. Стари кукуруз цене се бележе 6 ф. 40 н. до 6 ф. 45 н. Нови кукуруз готова роба плаћана 6 ф. 5 н. Зоб мирнија 10 н. јефтинија трговачка роба 6 ф. 50—60 н. готова роба 6 ф. 90 н.

Термини за пролеће 9 ф. 1—3 н. Кукуруз мај-јуни 6 ф. 2 н. Жито за јесен 8 ф. 87—88 н. Зоб за пролеће 6 ф. 7 н, до 9 ф. 8 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи
од 10. фебруара.

Дукати	6·02
Наполеондори (20 франака)	10·11
4% угарска златна рента	97·20
5% „ папирна „	87·10
Немачке држ. марке	62·80

Најновије вести.

— Избори у Немачкој теку врло живо. Брзојави одонуд јављају да ће влада добити неколико гласова више, али је сумња хоће ли имати већину. Првог дана избора до поноћи стигли су ови извештаји:

Берлин. Од 6 посланика које бира Берлин изабрана су 2 социјалисте. У остала четир среза морају се обавити ужи избори. Ужи избори биће између два напредњака и два социјалисте, и између два напредњака и два конзервативца. Од социјалиста је изабран Хасенклевер и Сингер. Социјалисте су укупно добиле у Берлину 90.000 гласова, дакле 20.000 више, но прошлог избора. Осим тога изабран је социјалистички посланик у Нирнбергу и 7 присталица бизмарковог септената. Иначе су по свима већим местима нужни ужи избори.

— Јављају из Берлина: Сви руски листови једнодушно нападају Немачку и Аустро-Угарску. С тога се то не може узети као новинарско мишљење, него као политичка лозинка. Услед тога полузванични листови Немачке постају све запетији према Русији.

— Јављају из Петрограда: „Новоје Времја“ пише: Бадава су угарски и аустријски сабор једногласно дали 20 милијона на ратне цељи. Од 20 милијона се не боји Русија и она ће уредити ствари у Бугарској на основу берлинског уговора. Ако се томе Аустро-Угарска противи, онда је рат неизбежан.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 10. фебруара у вече.)

Будимпешта. (Саборски извештај). Антисемите су подниеле сабору предлог, да се ограничи право потписивања менице. Сабор одбио, јер се на томе већ ради.

Берлин. До сад су познати избори из 71 места. У тим местима биће нужна 22 ужа избора. Изабрано је: 4 присталице центрума, 20 нацијоналних либерала, 5 социјалиста, 2 присташа странке права, 4 конзервативца, 1 Велф, 1 члан слободоумне странке. У Елзасу су изабрани досад 12 посланика који неће ићи у сабор.

Јавна благадарност

господину дру Ђорђу Лазаревићу почасном члану и лечнику болничке задруге трговачке омладине у Панчеву.

Главна редовна скупштина „Болничке задруге трговачке омладине у Панчеву“, која је 1. (13.) фебруара т. г. одржана, решила је, с највећим одушевљењем једногласно, да Вам се овим путем особена захвалности признање на вашем тако топлом заузимању око унапређења миле нам задруге изјави.

Ваш неуморан труд, ваша добра воља и заузимање за нашу задругу у току ових 10 година; побудило је жељу свих задружних чланова, да Вам цењени господине овај скупштински закључак јавним путем до повољног знања стави, и том приликом и за вашу материјалну потпору коју сте Ви болничкој задрузи пружали, најтоплије бкагодари.

Из главне скупштине болничке задруге трговачке омладине.

Панчево 1. (13.) фебруара 1887.

Мита С. Бељин, перовођа. **Мита Стефановић**, друшт. председник.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 7. број

СТРАЖИЛОВА

са овим садржајем:

Два је града испод нуле. Песма од Ђ. Ст. — Из ничега. (Свршетак). — На дан венчања. Песма Бр. Ђ. Нушића. — Под старост бердо. Приповетка из варошког живота. Написао Милан Савић. — Ко мари?... (По немачком.) Од Н. В. Ђорића. — О кнезу Лазару. Расправља И. Руварац. — Киселина у јабукама. Од Стеве Миловановa. — Листак. Писма Вука Стеф. Караџића Лукијану Мушицком. Писмо XXIV. — Ковчежић Гласник. — Књижевне белешке. — Смесице. — Афоризми. — Читуља.

„Стражилово“ излази свакога четвртка на читавом табаку. Цена му је 5 ф. а. вр. на целу годину, 2 ф. 50 нов. на по године, 1 ф. 25 нов. на четврт године. За Србију и Црну Гору 14 динара или 6 ф. на годину. — Рукописи се шаљу уредништву а претплата администрацији „Стражилова“ у Нови Сад.

ДРАМСКО ПРЕДАВАЊЕ

професора

АЛЕКСАНДРА СТРАКОША

ИЗ БЕЧА.

У гостионици код „царице Јелисавете“ у Н. Саду

У СУБОТУ 14. (26.) ФЕБРУАРА 1887. ГОД

ПРОГРАМ:

1. „Јулије Цезар“, од Шекспира. (Сцена на форуму.) 2. „Кевларски поклоници“, од Хајне-а. 3. „Разбојници“, од Шилера. (Сцена код куле.) 4. „Морска изметина“, од Копе-а. 5. Песме од Петефија.

Улазне цене: Седиште у кругу 1 ф. 50 н. Седиште на страни 1 ф. 20 н. Седиште 1 ф.

Улазнице се могу добити у посластичарници П. Шула и В. Петермајерове, а у вече на каси.

Почетак у 8 сахата у вече.

☛ Умољава се поштована публика, да изволи тачно доћи, јер ће за време предавања врата бити затворена.

✝

Тужним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и познаницима, да нам се наша незаборављена мати

АЛЕКСАНДРА САРАНДА

рођ. Михајловић

данас 7. (19.) фебруара 1887. у 5 сати у јутру, после дугог и тешког боловања, у својој 58 години у вечност преселила.

Тело незаборављене нам покојнице опојаће се у недељу 8. (20.) фебруара о. г. у 3 сата после подне у саборној цркви, а за тим ће се на алмашком гробљу у породичну костурницу предати матери земљи.

У Новом Саду, 7. (19.) фебруара 1887.

Вечан јој спомен!

Даринка Славнић, рођ. Саранда, кћи. Душан Славнић, зет.

СВЕДОЧАНСТВО

којим се од стране омољачке срп. православне црквене општине сведочи да нам је фирма г. Ђорђа пл. Боте синова звоноливци из Вршца једно звоно у тежину од 301 килу прелили на подпуно опште задовољство ове општине и овом приликом оправдан је леп глас српски звоноливаца које је иста фирма по нашем свету разглашена тако да се иста фирма свакоме препоручити може.

У Омољици 3. (15.) фебруара 1887.

Коста Милићев с. р. перовођа. **Петар Савковић** с. р. председник.

Стеван М. Радосављевић с. р. парох.

(Печат срп. прав. црк. општине.)

ОГЛАСИ.

Објава.

Од стране управног одбора за заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу, овим се до општег знања ставља, да ће се за време од дана закупа 1887. до 15. августа, односно до 15. новембра 1887. за готов новац под закуп издавати следеће ритске земље, као:

У чурушком риту	950	јутара.
У каћком риту	800	„
У горњо-ковиљском риту	400	„
У доњо-ковиљском риту	40	„

Лицитација држаће се:

У Каћу следећих дана 1. марта 1887. на лицу места.

У Горњем и Доњем Ковиљу следећих дана 9. марта на лицу места.

У Чуругу следећих дана 16. марта на лицу места.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу у писарни управног одбора.

П. Т. закупници позивају се у одређеном времену на лице места.

Општинско поглаварство умољава се, да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

У Тителу, 9. фебруара 1887.

Ж. Вучетић, тајник. **Гајшин**, председник управног одбора.

3-3

Стечај.

На упражњено учитељско место у Арад-Гају (предградије Арадско) отвара се стечај, са годишњом платом од 300 фор. 2 хвата дрва за учителску потребу, 15 хвати дужине баште, 12 фор. за перовођство. Учитељу ће у дужност спадати у цркви појати, и децу у црквеном појању обучавати. — Ко се лично јави имаће првенство. — Проситељи морају доказати, да су испит из мађарског језика положили. — Рок пријаве до 8-мог марта по ст. к. Проситељи имају своје ваљано инструиране молбенице потписаном одбору послати. —

Из црквено школске седнице. У Арад-Гају 4. феб. 1887. држане.

2-3 **Школски одбор.**

ПРОДАЈА ЗЕМЉЕ.

Продајем из слободне руке 85 лаваца катаст. више парцела ораће и ливаде и две нумере са кућама у селу. Прво удаљено од жељезничке станице Путинаца и Ст. Пазова 1 сахат. Купци нека се обрате на администрацију „Заставе“ под Chiffre B. 1-3

НА ГЛАВНОЈ ПИЈАЦИ У ВРШЦУ

солара и брашнара и шпецерајска радња уведена, са новим намештајем, сувача за млевење соли с коњом, која лакоћом сваког сата 3 до 3½ метер-центе израђује, продајем под лепим условима.

3-3 **Е. ЂУРИЋ.**

МАНУФАКТУРНА РАДЊА САВЕ ТУБИЋА

у Шиду

потребује једног способног помоћника који осим српски, немачки и мађарски говори, и који је у нечем вешт мањем књиговодству. 2-3

КАКАО и ЧОКОЛАДА

VICTOR

SCHUTZ-MARKE S&S REEL

SCHMIDT & SÖHNE

која је на првој бечкој изложби куварске вештине са највећом наградом, са почасном дипломом одликована, **може се добити**, чиста и права са нашом влашћу регистрираном „шуцмарком“ и фирмом, код свих реномираних гг. трговаца и трговаца с деликатесама, у **Новом Саду код гг.**

Д. Коде и Емериха Дицгена.

— Пошиљке са поштанским поузећем (Nachnahme) у провинцију.

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE,

ц. кр. зем. фабриканти. Фабрика и средишно одправништво у Бечу Wien, IV., Alleegasse Nr. 48. (nächst dem Südbahnhofe.) 28—

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.